

Biblioteka  
**ČAROBNA KNJIGA**

*Urednik*  
Borislav Pantić

*Naslov originala*  
Carlos Ruiz Zafón  
“Las luces de septiembre”

Copyright © Carlos Ruiz Zafón 1999  
Copyright © Dragonworks S.L. 2004  
Copyright © 2010 za srpsko izdanje Čarobna knjiga

ISBN 978-86-7702-129-0

Nijedan deo ove publikacije, kao ni publikacija u celini, ne sme se reprodukovati, umnožavati, preštamovati niti u bilo kojoj drugoj formi i bilo kojim drugim sredstvom prenositi ili distribuirati bez odobrenja izdavača.

Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržavaju autor i izdavač prema odredbama Zakona o autorskim pravima.

Čarobna knjiga  
Beograd 2010.

Karlos Ruis Safon

SEPTEMBARSKA  
SVETLA

*Prevela sa španskog*  
Jasmina Nikolić



**Čarobna  
knjiga**



## SADRŽAJ

<i>Beleška pisca</i>	7
1. <i>Nebo nad Parizom</i>	13
2. <i>Geografija i anatomija</i>	18
3. <i>Plavi zaliv</i>	38
4. <i>Tajne i senke</i>	60
5. <i>Zamak u izmaglici</i>	78
6. <i>Dnevnik Alme Maltis</i>	101
7. <i>Put senki</i>	114
8. <i>Inkognito</i>	136
9. <i>Preobražena noć</i>	150
10. <i>U klopci</i>	178
11. <i>Lice ispod maske</i>	194
12. <i>Dopelgenger</i>	226
13. <i>Septembarska svetla</i>	265



## BELEŠKA PISCA

Dragi čitaоче,

Katkad se čitaoci bolje sećaju nekog dela od samog njegovog pisca. Sećaju se likova, sukoba, jezika i slika s naklonošću koja razoružava autora, koji pak počinje da zaboravlja radnje i prizore što ih je napisao pre možda više godina nego što bi želeo. To se meni događa ponekad s prva tri romana za mlade koja sam napisao i objavio tokom devedesetih, a to su *Princ magle*, *Ponoćna palata* i ovaj, *Svetlosti septembra*, koji sada držiš u rukama. Oduvek mi je izgledalo da te tri knjige čine celinu, jer imaju mnogo toga zajedničkog, kao i da, na neki način, nastoje da liče na knjige kakve bih voleo da sam čitao kao tinejdžer.

*Septembarska svetla* napisao sam u Los Anđelesu tokom 1994. i 1995, s namerom da dovršim neke elemente za koje mi se činilo da nisam umeo da ih rešim u *Princu magle* onako kako sam želeo. Pregledajući roman danas, vidim da ima više kinematografskih strukturnih elemenata nego književnih, te da će deo mene uvek biti

povezan s dugim satima koje sam proveo u društvu njegovih likova za radnim stolom što je gledao s trećeg sprata na Aveniju Melrouz, odakle sam posmatrao natpis *Holivud* u brdima.

Roman je zamišljen kao zagonetna pustolovna priča i namenjen je čitaocima koji su, poput većine onih koji gledaju filmove a koji su mi se tada vrzmali glavom, bili mladi duhom i, uz sreću, mladi po godinama. Ništa se od toga nije promenilo posle ovolikog vremena.

Ono što se promenilo, a krajnje je vreme da tako bude, jeste to što je prvi put od 1995. ovaj roman objavljen u doličnom izdanju, ispravno i lepo, onako kako, nažalost, pre toga nije bio.

Nadam se da ćeš u njemu uživati, bilo da si mlad čitalac ili pak želiš ponovo da se takvim osetiš. Dopada mi se pomisao da ću, uz tvoju pomoć, sada biti kadar bolje da zapamtim ovaj roman, kao i ona dva koja su mu prethodila, i da ću sebi moći da dozvolim luksuz da ponovo proživim avanturu *Septembarskih svetala* i onih godina u kojima sam mislio da sam mlad i da slike i reči mogu sve.

Želim ti prijatno čitanje i vidimo se.

Karlos Ruis Safon,  
maj 2007.



*Draga Irena,*

*Svetlosti septembra naučile su me da pamtim tvoje korake koji nestaju u plimi. Još tada sam znao da zimskom tragu neće trebati dugo da izbriše slike poslednjeg leta koje smo proveli zajedno u Plavom zalivu. Iznenadila bi se da vidiš koliko se ništa nije promenilo od tada. Kula svetionika i dalje stoji kao čuvar u magli, a put koji ide oko Englezove plaže tek je bleđa staza što krivuda kroz pesak i ne vodi nikuda.*

*Ruševine Krejvenmura naziru se iznad drvoreda u šumi, tihe i obavijene pokrovom tame. U svakim danom sve ređim prilikama u kojima isplovim u zaliv na jedrenjaku, još mogu da vidim napukla stakla na prozorima zapadnog krila. Blistaju kroz maglu kao sablasni znaci. Ponekad mi se, začaranom uspomenu na one dane u kojima smo u smiraj dana plovili zalivom nazad u luku, čini da ponovo vidim svetla kako trepere u mraku. Ali znam da tamo više nema nikog. Baš nikog.*

*Sigurno se pitaš šta li se dogodilo s Kućom na rtu. Pa, eto, i dalje je tamo, izolovana, prkosi beskonačnom okeanu s najviše tačke rta. Prošle zime oluja je raznela ono što je ostalo od malog pristaništa na plaži. Jedan imućni zlatar pristigao iz nekog bezimenog grada bio je u iskušenju da je kupi za smešne pare, ali su ga razuverili zapadni vetrovi i žestoko udaranje talasa o liticu. So je ostavila traga na belom drvetu. Tajna staza koja je vodila do lagune sada je neprohodna džungla, puna divljeg rastinja i palih grana.*

*Ponekad, veoma retko, kada mi posao u marini to dopusti, sednem na bicikl i odvezem se do rta da posmatram zalazak sunca s trema između litica: sami, ja i jato galebova, koji izgledaju kao da su sebi dodelili ulogu novih stanara, samo bez ikakvog ugovora. Odatle se još može videti kako mesec dižući se iznad horizonta crta srebrni venac ka Pećini slepih miševa.*

*Sećam se da sam ti jednom govorio o toj pećini i da sam ti ispričao neverovatnu priču o zlom gusaru čiji je brod pećina progutala jedne noći godine 1746. Slagao sam te. Nikada nije postojao nikakav trgovac na crno, niti gusar koji bi se usudio da uđe u tminu te pećine. U svoju odbranu mogu da kažem da je to bila jedina laž koju si čula s mojih usana. Mada si to verovatno znala od samog početka.*

*Jutros, dok sam pokušavao da raspetljam mreže koje su se zamrsile na grebenu, ponovo mi se desilo isto.*

*Na tren mi se učinilo da te vidim na tremu Kuće na rtu, gledaš ćutke u pućinu, onako kako si ti to volela da radiš.*

*Kada su galebovi poleteli, shvatio sam da na tremu zapravo nema nikog. U daljini je brdo Sen Mišel štrčalo kroz maglu, kao da je plutajuće ostrvo nasukano zbog plime.*

*Ponekad pomislim kako su svi otišli nekud daleko od Plavog zaliva i kako sam ja ostao uhvaćen u vremenu da uzalud čekam da mi purpurna septembarska plima donese nešto više od uspomena. Ne obraćaj mnogo pažnju na mene. More je takvo, sve ti vrati posle nekog vremena, naročito uspomene.*

*Mislim da sam ti, ako računam ovo, već poslao sto pisama na poslednju tvoju adresu koju sam mogao naći u Parizu. Ponekad se pitam jesi li primila neko od njih, sećaš li se još mene i onog svitanja na Englezovoj plaži. Možda i jeste tako, a možda te je život odveo daleko odavde, daleko od svih sećanja na rat.*

*Život je tada bio mnogo jednostavniji, pamtiš li? Ma, šta ja to pričam! Sigurno nije. Počinjem da mislim kako samo ja, bedni glupak, živim od uspomena na svaki dan te 1937, kada si još bila ovde, kraj mene...*



## I. NEBO NAD PARIZOM



Pariz, 1936.

Oni koji pamte noć u kojoj je umro Arman Sovel zaklinju se da je purpurni blesak prešao preko nebeskog svoda ostavljajući trag užarenog pepela koji je nestajao na horizontu. Blesak koji njegova kćerka Irena nikada nije mogla da vidi, ali koji će, poput čarolije, ispuniti njene snove u narednim godinama.

Bila je hladna zimska zora, i stakla na sobi broj četrnaest u bolnici „Sen Žorž“ bila su obložena tankim slojem leda, kroz koji se, u zlatnoj tami svitanja, grad sablasno prelamao.

Životni plam Armana Sovele bešumno se ugasio, gotovo bez uzdaha. Supruga Simona i njihova kćerka Irena podigle su pogled kada su prvi tračci svetla koji su presecali noć načinili rupice od svetla u čitavoj bolničkoj sali. Dorijan, mlađi od dvoje dece Armana i Simone,

spavao je na stolici. Dirljiva tišina zavladała je sobom. Nisu morale da razmene ni reč, znale su šta se upravo dogodilo. Posle šest meseci patnje, crna senka bolesti čije ime Arman Sovel nikad nije bio kadar da izgovori iščupala je život iz njega. Tek tako.

To je bio početak najgore godine za porodicu Sovel.

\* \* \*

Arman Sovel je sa sobom u grob poneo svoj šarm i svoj zarazan smeh, ali zato njegovi brojni dugovi nisu pošli s njim na poslednje putovanje. Ubrzo je svita poverilaca i kojekakvih lešinara u plaštovima i s počasnim titulama stekla naviku da svraća u dom porodice Sovel, u Bulevaru Osman. Hladne, kurtoazne posete prerasle su u prikrivene pretnje. A ove, s vremenom, u zaplenu imovine.

Prestižne škole i odeća savršenog kroja ustupili su mesto poslovima s pola radnog vremena i skromnijoj garderobi za Irenu i Dorijana. Bio je to početak vrtoglavog sunovrata porodice Sovel u stvaran svet. Najgori deo tog puta, međutim, iznela je Simona. To što je ponovo počela da radi kao učiteljica nije bilo dovoljno da se nosi s dugovima koji su gutali njena nevelika primanja. Na svakom ćošku krio se neki novi dokument koji je Arman potpisao, nov neplaćen dug, nova crna rupa bez dna...

Negde u to vreme mali Dorijan je počeo da shvata da polovinu stanovništva Pariza čine advokati i knjigovođe,

odnosno neka vrsta pacova koji žive na površini. Negde u to vreme i Irena je, bez majčinog znanja, prihvatila da radi u plesnoj dvorani. Igrala je s vojnicima, takoreći preplašenim adolescentima, za novac (novac koji je u zoru ubacivala u kasicu što ju je Simona držala u kuhinji ispod sudopere).

Sovelovi su takođe veoma brzo otkrili da se lista onih koji su se izdavali za njihove prijatelje i dobročinitelje skuplja i povlači kao jutarnja rosa. Uprkos tome, kada je došlo leto, Anri Lekon, stari prijatelj Armana Sovele, ponudio je porodici da se presele u mali stan iznad ateljea koji je on vodio u Monparnasu. Cenu najamnine odrediće kad dođu bolji dani, a u međuvremenu bi Dorijan mogao da mu pomaže kao raznosač, jer njegova kolena više nisu kao nekad. Simona nikada nije imala dovoljno reči da vremešnom gospodinu Lekonu zahvali na dobroti. Trgovac to nikada nije ni tražio. Simona je u svetu punom pacova naišla na anđela.

Kada su se prvi dani zime spustili na grad, Irena je napunila tek četrnaest godina. Tek, jer su njoj tih četrnaest bile teške kao da su dvadeset četiri. Tog dana je uzela novčiće koje je zaradila u plesnoj dvorani i kupila tortu da proslavi svoj rođendan sa Simonom i Dorijanom. Prazninu koju je Arman ostavio za sobom svi su osećali kao tešku, tlačiteljsku senku. Zajedno su ugasili svećice na torti u maloj dnevnoj sobi stana u Monparnasu, moleći se da s plamenom zgasne i utvara

loše sreće koja ih je mesecima proganjala. Tog puta želja im nije ostala neuslišena. Još to nisu znali, ali ta turobna godina primicala se kraju.

\* \* \*

Nekoliko nedelja kasnije, novo svetlo nade neočekivano je blesnulo na horizontu porodice Sovel. Zahvaljujući umešnosti gospodina Lekona i njegove mreže poznanika, Simona je dobila dobru poslovnu ponudu u jednom malom mestu na obali, u Plavom zalivu, daleko od sivkaste magle Pariza, daleko od tužnih uspomena iz poslednjih dana Armana Sovele. Jedan dobrostojeći izumitelj i proizvođač igračaka, po imenu Lazarus Jan, tražio je kućepaziteljku koja bi preuzela brigu o njegovoj palati u šumi u Krejvenmuru.

Izumitelj je živio u ogromnoj palati, koja se nalazila odmah kraj njegove nekadašnje fabrike igračaka, u to vreme zatvorene. Živeo je sa svojom teško bolesnom suprugom Aleksandrom, koja je već dvadeset godina ležala nepokretna, vezana za postelju. Plata je bila velikodušna, a, osim toga, Lazarus Jan nudio im je mogućnost da se nastane u Kući na rtu, jednoj skromnoj rezidenciji sagrađenoj na litici na samom vrhu rta, na drugom kraju šume Krejvenmur.

Polovinom juna 1937. gospodin Lekon oprostio se s porodicom Sovel na šestom peronu stanice Osterlic.



Simona i njeno dvoje dece ukrkali su se u voz koji će ih odvesti do obale Normandije.

Gledajući kako voz iščezava u daljini, vremešni gospodin Lekon nasmešio se u sebi i na tren pomislio kako istorija porodice Sovel, njena prava istorija, tek počinje.

## 2. GEOGRAFIJA I ANATOMIJA



**N**ormandija, leto 1937.

U svom prvom danu u Kući na rtu Irena i njena majka pokušale su da uvedu red u kuću koja je trebalo da bude njihov novi dom. Dorijan je pak u međuvremenu otkrio svoju novu strast, geografiju, konkretnije – crtanje mapa. Opskrbljen olovkama i sveskom koje mu je Anri Lekon poklonio na odlasku, sin Simone Sovel povukao se u jedno zabačeno mesto između litica, svoje malo svetište i vidikovac, s kojeg je uživao u povlašćenom, predivnom pogledu na zaliv.

Mesto i njegova mala marina nalazili su se posred velikog zaliva. Ka istoku se protezala beskonačna plaža od belog peska, biserna pustinja ispred mora, poznata kao Englezova plaža. U daljini je rt svojim špicem prodirao u more kao oštra kandža. Nova kuća porodice Sovel nalazila se na najdaljoj tački rta, koja je delila Plavi zaliv od šireg

zaliva – meštani su ga zbog njegovih tamnih i dubokih voda nazivali Crni zaliv.

Dorijan je mogao da vidi kako se na pučini, na kilometar od obale, kroz retku izmaglicu izdiže ostrvo sa svetionikom. Kula svetionika, tamna i zagonetna, dizala se i stapala s maglom. Kada bi skrenuo pogled ka kopnu, Dorijan bi video svoju sestru Irenu i majku na tremu Kuće na rtu.

Njegova nova kuća bila je dvospratna građevina od belog drveta uglavljena između litica: terasa iznad bezdana. Iza kuće se nalazila gusta šuma, a iznad krošnji se dizala veličanstvena palata Lazarusa Jana, Krejvenmur.

Krejvenmur je nalikovao na katedralu i izgledao je kao delo nečije bujne i namučene mašte. Krov oštarih uglova bio je ispunjen lavirintom lukova, stubova, kula i kupola. Osnova je bila u obliku krsta i imala je nekoliko krila. Dorijan je pažljivo gledao u zlokobne obrise kuće Lazarusa Jana. Vojska gargojla i anđela isklesanih u kamenu čuvala je friz na fasadi kao grupa okamenjenih utvara koja čeka da padne noć. Dok je zatvarao svesku i spremao se da krene u Kuću na rtu, Dorijan se upitao kakva li je osoba koja izabere da živi na takvom mestu. Neće mu trebati dugo da sazna: te noći su bili pozvani na večeru u Krejvenmur. Čin ljubaznosti njihovog novog dobročinitelja, Lazarusa Jana.

Irenina nova soba bila je okrenuta ka severoistoku. Kroz prozor svoje sobe mogla je da gleda u malo ostrvo sa svetionikom i svetlosne mrlje koje je sunce pravilo na okeanu, svetlucave srebrne lagune. Uživanje u sopstvenoj sobi, posle meseci zatvorenosti u skućenom stanu u Parizu, delovalo joj je kao gotovo uvredljiv luksuz. Mogućnost da zatvori vrata i uživa u svojoj intimi bilo je opijajuće osećanje.

Dok je posmatrala kako zalazeće sunce boji more bronzanom bojom, Irena se uhvatila u koštac s dilemom šta da obuče za svoju prvu večeru s Lazarusom Janom. Uspela je da zadrži samo delić svoje nekada bogate garderobe. Za večeru u Krejvenmuru sve njene haljine delovale su joj kao sramotne prnje. Nakon što je probala jedine dve koje su ispunjavale uslove za jednu takvu priliku, Irena je uočila još jedan problem, na koji nije bila računala.

Otkako je napunila trinaestu, njeno telo kao da se trudilo da poraste na određenim mestima, a smanji se na drugim. Sada, kada je nadomak petnaeste, kaprici prirode postajali su joj, dok se ogledala, očigledniji nego ikada.

Njena nova obla figura nije odgovarala kroju njene prašnjave garderobe.

Venac skerletnih odraza pružao se preko Plavog zaliva kada je, nešto pre večeri, Simona Sovel tiho pokucala na njena vrata.

„Uđi.“

Njena majka je zatvorila vrata za sobom i ubrzo snimila situaciju. Sve Irenine haljine bile su položene preko kreveta. Njena kćerka, obučena u običnu belu košulju, gledala je kroz prozor u daleka svetla čamaca u kanalu. Simona je odmerila vitko Irenino telo i nasmešila se u sebi.

„Vreme prođe a mi i ne primetimo, je l' da?“

„Sve su mi male. Izvini“, uzvratila je Irena. „A baš sam se potrudila.“

Simona je prišla prozoru i čučnula pored svoje kćerke. Svetla naselja na sredini zaliva pravila su akvarele na površini vode. Kratko su obe posmatrale dirljiv prizor sumraka nad Plavim zalivom. Simona je pomilovala kćerku po licu i nasmešila se.

„Mislim da će nam se ovo mesto svideti. Šta ti misliš?“, upitala je.

„A mi njemu? Hoćemo li se svideti mi njemu?“

„Lazarusu?“

Irena je klimnula glavom.

„Mi smo divna porodica. Obožavaće nas“, odgovorila je Simona.

„Jesi li sigurna?“

„Bolje bi nam bilo, devojko.“

Irena je pokazala na svoju garderobu.

„Obuci neku moju“, nasmešila se Simona. „Čini mi se da će ti pristajati bolje nego meni.“

Irena je malo pocrvenela.

„Preteruješ“, ukorila je majku.

„Nimalo...“

\* \* \*

Pogled koji je Dorijan uputio sestri kada ju je u podnožju stepenica video u Simoninoj haljini bio je neopisiv. Irena je prikovala svoje zelene oči za Dorijana i podigavši kažiprst u znak pretnje uputila mu prikriveno upozorenje:

„Da nisi zucnuo.“

Dorijan je stajao nem i nije mogao da odvoji pogled od te neznanke koja je govorila istim glasom kao njegova sestra Irena i imala njeno lice. Simona je primetila njegov izraz lica i suzdržala se da se ne nasmeje. Zatim je, ozbiljno i uzvišeno, spustila ruku na dečakovo rame i čučnula ispred njega da mu namesti bordo leptir-mašnu koju je nasledio od oca.

„Živiš okružen ženama, sine. Navikavaj se polako.“

Dorijan je ponovo klimnuo glavom, pomiren sa sudbinom i smeten. Kada je zidni sat otkucao osam časova, svi su bili spremni za značajan sastanak i obučeni u najlepše što imaju. Što se ostalog tiče, umirali su od straha.

\* \* \*

Nežan povetarac duvao je s mora i krošnje drveća u šumi koja je okruživala Krejvenmur blago su se njihale. Nevidljivo šuštanje lišća pratilo je odjeke koraka Simone i njene dece stazom koja je išla kroz drvored, kao pravi pravcati tunnel u mračnoj, gustoj džungli. Blaga mesečina borila se da prodre kroz senke koje su prekrivale šumu. Nevidljivi glasovi ptica koje su se ugnezdile u krošnjama tih stogodišnjih divova zvučali su kao uznemirujuća litija.

„Od ovog mesta me hvata jeza“, naglasila je Irena.

„Gluposti“, požurila je da je zaustavi majka. „To je jedna obična šuma. Polazi.“

Dorijan je ćutke posmatrao senke šume iz svog položaja na kraju kolone. Tama je pravila zlokobne obrise i navodila njegovu maštu da joj se priviđaju desetine đavolskih bića koja vrebaju iz mraka.

„Pri dnevnoj svetlosti ovo je samo žbunje i drveće“, rekla je Simona Sovel, raspršujući tako trenutnu očaranost kojom se Dorijan bavljao.

Nekoliko minuta kasnije, posle noćne šetnje što se Ireni činila beskrajnom, moćna špicasta silueta Krejvenmura pojavila se pred njima kao zamak iz legende koji izranja iz magle. Snopovi zlatnog svetla treperili su iza velikih prozora ogromne palate Lazara Jana. Šuma gargojla ocrtavala se spram neba.

Nešto dalje mogla se videti fabrika igračkaka, pripojena palati.

Nakon što su prešli preko šumskog praga, Simona i njena deca zaustavili su se da pogledaju zadivljujuće ogromnu rezidenciju proizvođača igračkaka. U tom trenutku ptica slična gavranu izletela je iz korova i napravila neobičan luk oko vrta koji je okruživao Krejvenmur. Ptica je kružila iznad jednog kamenog izvora i sletela kraj Dorijanovih nogu. Kada je prestao da klepeće krilima, gavran je legao na bok i prepustio se blagom ljuljuškanju sve dok se nije umirio. Dečak je kleknuo i desnom rukom krenuo ka životinji:

„Pazi“, upozorila ga je Irena.

Dorijan je, ne slušajući njen savet, pomilovao gavranovo perje. Ptica nije davala znake života. Dečak ga je uzeo u ruke i raširio mu krila. Zbunjeni grč smračio mu je lice. Nekoliko sekundi kasnije, okrenuo se ka Ireni i Simoni:

„Od drveta je“, promrmljao je. „Mašina je.“

Sve troje pogledali su se ćutke. Simona je uzdahnula i pozvala svoju decu:

„Ostavićemo dobar utisak, važi?“

Oni su klimnuli glavama. Dorijan je vratio drvenu pticu na zemlju. Simona Sovel se blago osmehnula i na njen znak sve troje su pošli uz bele mermerne stepenice što su krivudale do bronzane kapije iza koje se krio tajni svet Lazarusa Jana.



Kapije Krejvenmura otvorile su se pred njima a da nisu morali da upotrebe neobičan zvekir od kovanog gvožđa u obliku lica anđela. Snažan snop zlatnog svetla dopirao je iz unutrašnjosti kuće. Snop svetlosti ocrtavao je jednu nepomičnu siluetu. Prilika je naglo oživela i naherila glavu. Istovremeno se čuo blagi mehanički zvuk. Lice se sada videlo na svetlu. Beživotne oči, jednostavne staklene kugle, zatočene u masku bez drugog izraza do jezivog osmeha, gledale su pravo u njih.

Dorijan je progutao pljuvačku. Irena i njena majka, koje su bile osetljivije, uzmakle su jedan korak. Prilika im je pružila ruku i ponovo stala nepomično.

„Nadam se da vas Kristijan nije uplašio. On je stara, trapava konstrukcija.“

Sovelovi su se okrenuli u pravcu iz kojeg su čuli glas, ka podnožju stepenica. Prijatno lice na putu ka srećnoj zrelosti osmehivalo im se pomalo šaljivo. Oči muškarca bile su plave i blistale su ispod guste, brižljivo očešljane prorede kose. Uredno obučen čovek sa štapom od slonovače u ruci prišao im je i naklonio im se u znak poštovanja.

„Ja sam Lazarus Jan i dugujem vam izvinjenje“, rekao je.

Glas mu je bio topao, prijatan, jedan od onih retko staloženih glasova umirujuće moći. Njegove velike plave oči pažljivo su odmerile sve članove porodice Sovel i naposletku se zadržale na licu Simone.